

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.อมร รัชศาสตร์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๓/๒๕๕๕

วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายสมาน ง่วนลำอังก์ จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ

คำร้อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหนังสือ ที่ ปช. ๐๐๐๖/๕๖๓ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ข้อเท็จจริง

นายสมาน ง่วนลำอังก์ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นายไพฑูริย์ แก้วทอง) ตามคำสั่งกระทรวงพาณิชย์ ที่ ๒๕/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ โดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เป็นต้นไป (และต่อมาได้พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔) จึงถือได้ว่าเป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๕) ซึ่งมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ตามมาตรา ๒๕๒ ภายใน ๓๐ วันเมื่อเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และหลังพ้นจากตำแหน่ง ๑ ปี

ต่อมาเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตรวจสอบและพบว่านายสมาน ง่วนลำอังก์ ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเข้ารับตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ภายใน ๓๐ วัน คือ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓ จึงได้มีหนังสือแจ้งให้นายสมาน ง่วนลำอังก์ ชี้แจงข้อเท็จจริงรวม ๓ ครั้ง คือ

๑) หนังสือลับ ที่ ปช. ๐๐๐๖/๗๔ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๔ ให้ชี้แจงกรณีไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

๒) หนังสือลับ ที่ ปช. ๐๐๐๖/๓๕๕ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔ เดือนให้ชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่ง

๓) หนังสือลับ ที่ ปช. ๐๐๐๖/๕๗๒ ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เตือนให้ชี้แจงข้อเท็จจริง กรณีไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ และให้ชี้แจงกลับภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ มิฉะนั้นจะถือว่าไม่มีกรณีต้องชี้แจงอีก

ปรากฏว่านายสมาน ง่วนสำอางค์ ได้ทำบันทึกลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ถึงคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้แจงว่า เหตุที่ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เนื่องจากมีภารกิจมาก และประสงค์จะยุติกิจกรรมทางการเมือง และต่อมาได้ทำเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ถึงคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้แจงเพิ่มเติมว่า เหตุที่ไม่ยื่นบัญชี ฯ ทั้งกรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งภายในระยะเวลาที่กำหนดนั้น เนื่องจากมีเจตนาเพียงไม่ประสงค์จะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อีกต่อไป และทราบว่าจะทลงโทษของการไม่ยื่นบัญชี ฯ จะถูกตัดสิทธิห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ใดๆ เป็นเวลา ๕ ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เท่านั้น แต่ไม่ทราบมาก่อนว่า มีบทกำหนดโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนตามมาตรา ๑๑๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งหากทราบว่า มีบทกำหนดโทษดังกล่าวคงจะต้องมายื่นบัญชี ฯ ให้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนด

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาและมีมติเป็นเอกฉันท์ในการประชุมครั้งที่ ๔๕/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๔ เห็นว่าคำชี้แจงของนายสมาน ง่วนสำอางค์ ในกรณีที่ไม่ยื่นบัญชี ฯ นั้น พังได้ว่า นายสมาน ง่วนสำอางค์ จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด จึงได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ เพื่อให้วินิจฉัยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ โดยขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่านายสมาน ง่วนสำอางค์ จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นควรรับไว้ดำเนินการและแจ้งให้ทั้งสองฝ่ายรับทราบ หากผู้ร้องจะชี้แจงเพิ่มเติมเป็นหนังสือ และหากผู้ถูกร้องจะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

ต่อมานายสมาน ง่วนสำอางค์ (ผู้ถูกร้อง) ได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๔ สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

๑) ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่าตนเองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ เมื่อได้รับหนังสือ จากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ได้สอบถามกับบุคคลอื่น ปรากฏว่าไม่มีผู้ใดได้รับแจ้งจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเข้าใจว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ จึงมิได้ชี้แจง ต่อมาได้รับอีก ๒ ฉบับ จึงได้ชี้แจงไปตามบันทึก ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔

๒) เมื่อตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมพบว่าหากไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ จะมีความผิดตามมาตรา ๑๑๕ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงได้ส่งเอกสารมาชี้แจงอีก ตามหนังสือลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔

อย่างไรก็ตามทางผู้ถูกร้องได้ส่งสำเนาบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ มายังศาลรัฐธรรมนูญด้วย เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจ

ข้อกฎหมาย

๑. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๔

“ข้าราชการการเมือง ได้แก่ บุคคลซึ่งรับราชการในตำแหน่งข้าราชการการเมือง ดังต่อไปนี้

.....

(๑๐) ที่ปรึกษารัฐมนตรี และที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

.... ฯลฯ”

๒. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๕๑

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทุกครั้งที่ได้รับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

(๕) ข้าราชการการเมืองอื่น

.... ฯลฯ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย”

มาตรา ๒๕๒

“บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นกรเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

(๒) ในกรณีที่เป็นกรพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

(๓) ในกรณีทีบุคคลตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

มาตรา ๒๕๕

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

๓. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

มาตรา ๑๑๕

“เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด

หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ข้อพิจารณา

จากคำร้องของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ว่า นายสมาน ง่วนสำอางค์ ที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีที่เข้ารับตำแหน่งภายในวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓ และกรณีพ้นจากตำแหน่งภายในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ นั้น ปรากฏว่านายสมาน ง่วนสำอางค์ ได้ทำบันทึกลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม และวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และคำชี้แจงข้อกล่าวหาลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๔ ต่อศาลรัฐธรรมนูญมีข้อความรับกันว่าตนไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ จริง เพราะไม่ทราบว่า มีหน้าที่ต้องยื่น มีการกิจมาก และเจตนาไม่ประสงค์จะดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีกต่อไป แต่ไม่ทราบว่า จะมีโทษจำคุกด้วย

ข้อเท็จจริงจึงเป็นยุติว่า นายสมาน ง่วนสำอางค์ ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ภายในกำหนด ทั้งกรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งจริง

อนึ่ง ระหว่างที่ศาลรัฐธรรมนูญกำลังพิจารณากรณีนี้ ปรากฏว่าครบกำหนดที่นายสมาน ง่วนสำอางค์ จะต้องส่งบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีพ้นจากตำแหน่งครบ ๑ ปี (วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕) แล้ว แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้ร้องเพิ่มเติมต่อศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัย

อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ จึงวินิจฉัยว่า นายสมาน ง่วนสำอางค์ จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ทั้งกรณีเข้ารับตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่ง จึงต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตรวจพบ คือ วันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๔

ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ